
Meč pro královnu

1. kapitola

ROZDĚL A PANUJ

Je těžké vyprávět příběh svého života. Já, Žofie Bavorská z rodu Wittelsbachů, vévodkyně mnichovská a královna česká, jsem to zkusila; a brzy jsem pocítila, jak je taková zpověď bolestná a vyčerpávající. Nežádám, abyste mi odpustili, nechci omlouvat své chyby, poklesky a hříchy. Chci jenom, abyste mě soudili spravedlivě. Ne, vlastně ani to po vás nežádám, neboť mě bude soudit pouze Bůh, jenž vidí až na dno mé duše a nic mu nezůstane utajeno. Důvod, proč kazím drahý pergamen tolika slovy, je jediný; toužím, abyste vy, kdo budete číst, znovu společně se mnou prošli všechny mé porážky a skvělá vítězství, všechny mé lásky i zrady, a spolu se mnou se snažili pochopit, v čem je smysl lidského usilování. Možná odpověď nenajdeme. Ale postačí jediný záblesk, malá jiskřička naděje...

Vyprávěla jsem vám již, jak jsem se stala královnou a jak jsem se stala kacířkou. Tentokrát vám povím, jak jsem se chopila meče. Možná chcete namítnout, že taková věc ženě nepřisluší. Jenže co jiného mi zbývalo?

Ve vzpomínkách se vracím k oné nádherné chvíli na podzim Léta Páně 1411, kdy nad Prahou vybuchovaly hvězdy ohňostrojů, lid tančil v ulicích a všichni jsme slavili velké vítězství. Nově zvolený rektor pražské univerzity mistr Jan z Husince volal z balkonu ke shromážděným davům: „Radujte se, děti, láska a pravda vítězí!“ a všichni jsme měli pocit, že ta láska je opravdu blízko. Láska boží i lidská.

Zaplavila mě tehdy nesmírná něha. Podívala jsem se na svého muže, krále Václava IV., a v té chvíli jsem mu byla ochotná odpustit všechno, čím mi kdy ublížil. Pohlédla jsem na malého synka své přítelkyně Alžběty z Kravař, a když jsem spatřila, jak obratně navzdory své chromé nožce pobíhá Oldříšek po hradní síni a hraje si s naším šaškem a loveckými psy na honěnou, dojalo mě to až k slzám. Před pěti lety se zdálo, že je odsouzen k údelu nemohoucího mrzáčka, ale přízeň boží, umění dvorního lékaře Albíka z Uničova a také výmluvnost mistra Jana Husa, jenž přemluvil pana Jindřicha z Rožmberka, aby postiženého synka nezavrhal, to vše se zúročilo a proměnilo v zázrak.

S radostí jsem pomyslela na všechna překonaná protivenství, na zmařené úklady nepřátel, na vysvobození svého muže z potupného zajetí šlechty a z osidel jeho nevlastního bratra Zikmunda. Na uherského krále Zikmunda jsem vzpomínala s hořkostí; zklamal mě, když místo rozumné domluvy se mě pokoušel svést, lákal mě podílem na moci a příslibem tělesných rozkoší. A když mu to nevyšlo, odhalil se, ukázal, že je stejným zuřivcem jako Václav, že za maskou neodolatelného světáka se skrývá nemilosrdný drak. Teď už nemohl přede mnou nic předstírat – a on to dobře věděl. Ovšem je také pravda, že drtivá porážka v bitvě s Turky u Nikopole, svatba a narození dcery a posléze těžká nemoc ho téměř srazily na kolena. Stal se prý opatrnějším a uvážlivějším. Kráčel za vidinou císařské koruny a přestal se o nás starat. Později jsem měla pochopit, jak jsem se zmyšlila; ukázalo se, že Zikmund je jako lovecký pes, jenž nikdy nepouští ze zubů to, do čeho se jednou zakousl.

Bylo mi tehdy líto arcibiskupa Zbyňka Zajíce, mladého a dychtivého válečníka, kterého jsme neprozřetelně postavili do centra církevních intrik a on se díky své tvrdohlavosti a naivním představám o rytířské cti stal naším úhlavním nepřitelem. Porazili jsme ho, ale tohle vítězství mi nepřineslo sebemenší radost.

Zato opojné ovzduší pražského jara mě omámilo; cítila jsem se volně a svobodně s těmi mladými lidmi, ačkoliv byli o generaci mladší, chodila jsem jako ve vytržení ulicemi pokrytými letáky, výzvami a manifesty, zpívala jsem satirické písně se studentskými kapelami, navštěvovala jsem pravidelně Betlémskou kapli, kde přítel Hus všem otvíral oči... A mezitím jsem ještě stačila provdat svou adoptivní dceru Elišku, osobně jsem ji doprovodila až do Bruselu a pomáhala jsem jí překonat první lásku, samozřejmě nešťastnou, k malíři Janu van Eyckovi. Naštěstí manžel vybraný pro Elišku, vévoda Antonín Brabantský, se ukázal jako skvělý muž, a to mě uklidnilo.

Na všechny ty mladé lidi jsem myslela, prožila jsem s nimi studentskou stávkou vedenou mistrem Jeronýmem, a snažila jsem se jim pomáhat, jak to jen šlo. I král Václav nakonec uznal, že potřebuje univerzitu, která mu nebude házet klacky pod nohy a nebude tančit, jak pískají její bohatí mecenáši z německé říše, a vydal v Kutné Hoře slavný dekret, jímž změnil její statut a posílil v ní vliv Čechů. Krajané mi vyčítali, proč jsem se jich nezastala. Nechtěli pochopit, že nejde vůbec o národnost, ale o to, že zradili naše království a vrazili nám zákeřnou dýku do zad.

To všechno už bylo za námi v oné slavné noci, kdy Praha tonula v záři ohňostrojů. Přihlíželi jsme ohnivě podívané z oken Pražského hradu – koho by tehdy napadlo, že za pár let se budu ze stejných oken dívat na docela jiné, strašlivé a zlověstné ohně? Ne, nikdo tehdy netušil, co nás čeká, jen astronom mistr Šindel varoval před neblahým spojením Saturna s Marsem a zatměním Slunce, očekávaným roku 1415. Nedbali jsme jeho slov, všichni jsme se v radosti objímali a líbali, bez ohledu na pravidla dvorního ceremoniálu. Proč nejde takovou krásnou chvíli zadržet navěky? Proč měly být všechny ty naděje na novou a lepší budoucnost během několika málo let zašlapány do bláta, proč se všeobjímající láska musela změnit v nenávistný zápas každého s každým o místo na slunci?

Ach, ano, na něco jsem zapoměla... Zapoměla? Nebo si spíše nechtěla přiznat? Bylo to takové docela malé, ale bolestné bodnutí ve chvíli, kdy mi paní z Kravař oznámila, že Čeněk z Vartenberka se oženil. Proč by mi to mělo vadit? Přála jsem mu přece rodinné štěstí, i když jsem ho trochu podezírala, že ten sňatek uzavřel ze zjištěných důvodů, neboť spojením jíčínského a lipnického panství se stal jedním z nejbohatších mužů v českém království. Čeněk byl nesporně podnikavý, důmyslný, kurážný a statečný; cítila jsem, že se na něj mohu spolehnout, a ačkoliv je o pět let mladší než já, dokáže mě podpořit a ochránit. Udělala jsem ho svým hofmistrem; spolehlivě mi nahradil Jíru z Roztok.

Nebohý pan Jíra... Téměř mimochodem, jen tak na okraji horečných událostí doby jsem se dozvěděla, že zemřel, téměř zapomenutý a v bídě, ačkoliv během své služby na našem dvoře nashromáždil utěšený majetek. Rozmařilé dcery a mladičká náročná milenka ho připravily o vše. Srdce se mi sevřelo smutkem nad tou zprávou; jako by spolu s bývalým lovcím Jírou odcházela poslední pamětník mého mládí, postarší důvěrník, drsný a svérázný, jenž čtrnáctileté dívence Sofii pomohl, aby příliš nebloudila v labyrintech dvorských

intrik. Musím přiznat, že mezi mnou a Jírou z Roztok býval velmi zvláštní vztah; nelze říct, že bychom byli milenci, i když jsme prožili ve vášnivém objetí onu strašlivou noc, kdy opilý a žárlivou podezíravostí šílený Václav topil ve Vltavě notáře Johánka z Pomuku. Nikdy jsme o tomto jediném důvěrném splynutí spolu nemluvili, ten zážitek nás spojoval jako hluboké tajemství, jako společně sdílený hřích. Jíra z Roztok odešel z mého života a ukázalo se, že to byl podvodník a že nás zneužíval stejně, jako všichni ostatní z té tlupy Václavových oblíbenců. A přesto věřím, že se mnou to myslíval upřímně a že mě zbožňoval. Vzhledem k tomu, že byl o tolik let starší, mě bral trochu jako dceru. Trochu dceru, trochu milenkou a trochu uctívanou královnu. Z těch protikladných pocitů býval často nešťastný a možná jsem nechtěně zavinila jeho úpadek. Ale přísahám, že jsem neměla ani tušení, do jakých potíží se Jíra dostal, nevěděla jsem, že musel prodat i svůj nejmilejší hrad Krakovec, aby se zachránil z dluhů.

Věřila jsem, že s Čenkem z Vartenberka tomu bude jinak; připadalo mi, jako by měl být mým synem nebo mladším bratrem. Tak proč mě zamrzelo, že se oženil? Nejsou někdy lidské pocity velmi podivné?

Bohužel, velice brzy po onom idylickém smíření došlo mezi mnou a manželem k osklivé hádce. Začalo to docela nenápadně. Když před osmi lety král Václav šťastně unikl z vídeňského zajetí, byl opojen radostí a velkoryse odměňoval všechny, kteří při něm v těžké době stáli. Proto bez přemýšlení vyhověl i žádosti Jana Krušiny z Lichtenburka, drsného vojáka ze starého rodu Ronovců – ovšem, jak se později ukázalo, s talentem mazaného obchodníka – jenž v době královy nepřítomnosti uhájil Vyšehrad a nepustil do něj Zikmundovy přívržence. Jan Krušina žádal celkem maličkost: hrad Albrechtice, střežící kupeckou stezku v údolí říčky Orlice nedaleko tržní osady Týniště. Tohle panství držel jako zástavu markrabě Prokop a po jeho smrti připadlo zpátky královské komoře. Takže Václav bez přemýšlení a ochotně podepsal Krušinovi list, jímž mu Albrechtice věnoval za věrné služby. Úplně zapomněl, že Prokop neměl ten strážní hrad propůjčený od něj, ale ode mě. Albrechtice totiž patřily k mému věnnému panství. Rozzlobilo mě, že manžel rozdává můj majetek, aniž by se mě alespoň zeptal, jestli mi to nevadí.

Dobře, i tohle jsem byla ochotná ještě překousnout. Ale pak jsem s úžasem zjistila, že pan Krušina si bez okolků rozšířil své území podél Orlice až na Hradecko, že vybírá dávky od mých poddaných a na obchodní cestě, hluboko v mém území, si nastavěl nové celnice. To už bylo přinejmenším drzé.

Poradila jsem se s doktorem práv Janem z Jesenice a s jeho pomocí podala žalobu na pana Krušinu ke komornímu soudu. Pyšný šlechtic neuposlechl ani jeden ze tří pŕhonů a k soudnímu jednání se nedostavil. Zřejmě doufal, že král je při něm, a tak jsou protesty nějaké ženské, byť to byla i královna, zcela bezvýznamné. Asi byl z domova zvyklý, že na manželku křikne, bouchne do stolu a ona s pláčem zaleze do kouta. To se ale přepočítal.

Soud dal za pravdu mně. A nejenže přikázal panu Krušinovi zrušit celnice a uhradit mi škodu, ale prohlásil Václavovu darovací listinu za neplatnou, protože buď by na ní musel být i můj podpis, nebo by král musel napřed vydat dekret, jímž by mi část majetku odebral, a teprve pak by tuto část mohl darovat někomu jinému. Jan Krušina z Lichtenburka je tedy na Albrechticích neprávem. Měl by mi je vrátit, nebo se dohodnout a uzavřít se mnou smlouvu o pronájmu.

Drsnému válečníku Krušinovi samozřejmě ani nenapadlo, aby poslechl. Naopak, aby mi ukázal, že si ze mě nic nedělá, poslal své zbrojné pacholky na mé statky. Ti přepadli několik vesnic, vybrali sýpky a odehnali dobytek. Při potyčkách s vesničany došlo k mnohým zraněním a část jedné vsi shořela.

Tahle zpráva ve mně vyvolala zlost. Ďábel, jenž nám usedá na rameno ve chvílích, kdy s námi cloumají vášně, není dobrý rádce, ale já tehdy měla před očima rudou mlhu. Vtrhla jsem do Václavovy pracovny jako bouře, ani jsem se nenechala ohlásit. Polekaně se ohlédl od pulpitu, na němž měl rozevřenou nějakou knihu.

„Proboha, Žofie, co se děje?“

„Chci, abys okamžitě zjednal pořádek!“ vykřikla jsem. „Jan Krušina z Lichtenburka drancuje na mém panství! Je to zemský škůdce! Žádám, aby byl předveden před soud, a když nehodlá jít dobrovolně, tak třeba v poutech!“

Václav se vztekle ušklíbl a probodával mě pohledem přimhouřených očí. „Tak proč ho provokuješ? Proč se s ním pereš? Jako by na tom mizerném kousku země záleželo. Dám ti nějaký jiný hrad. Netušil jsem, že jsi tak hamizná.“

„Jde o princip a moji čest!“

„Takže obhájkyně zásad a cti? No, to se podívejme! Ale na mojí cti zřejmě nezáleží! Jednou jsem ten hrad Janu Krušinovi daroval a královské slovo platí! Co by si o mně šlechta pomyslela? Nepošlu přece na něj zemskou hotovost kvůli ženskému rozmaru. Nebudu ze sebe kvůli tobě dělat hlupáka!“

„Kvůli mně ne, kvůli jiným ano!“

„Cos to řekla?!“

Najednou jsem si všimla jeho zaťatých pěstí a rudých skvrn, které mu naskákaly na tvářích. Rty se mu začaly křečovitě chvět. Snad na něj nejde zachvat?

Měla jsem raději couvnout, měla jsem zadržet toho ďábla, jenž nad námi rozpínal blanitá křídla a držel nás oba ve svých spárech. Ale já místo toho vztekle odsekla:

„Co jsem řekla, to jsem řekla! Je to pravda a měl by sis to už jednou přiznat! Abys nevypadal hloupě, nehodláš pro mě hnout ani prstem? Je to tvoje poslední slovo?“

„Zmiz mi z očí!“

„Jak chceš! Postarám se o své věci sama. Ale abys nakonec nelitoval!“

„Zmiz!“ zařval Václav, chytil z pulpitu rozevřenou knihu a mrštil ji po mně.

Uhnula jsem, kniha se odrazila od krbové římsy a rozchlípená spadla na zem. Ležela tam smutně, jako nešťastný, vykuchaný tvor. Lekla jsem se, jestli se nepotrhalo stránky, opatrně jsem ji zvedla a položila na římsu, snažila jsem se ohnutý list srovnat a uhladit dlaní. Zatrnulo mi, když jsem tam spatřila pomáčkany obrázek lazebnice, jak pod dohledem ledňáčka rozčesává královny vlasy

Václav se patrně také ulekl, že mě málem zranil a že poškodil vzácnou knihu. Váhavě přistoupil blíž.

„Je v pořádku?“ zeptal se tiše.

„Je,“ přikývla jsem. „Naštěstí.“ Podala jsem mu ji.

Vzal si ji, jako by byla horká a pálila ho do prstů. „Žofie,“ řekl nejistě a rozechvěle a obrátil ke mně velké oči, jejichž divoká plachost mě kdysi tolik uchvátala.

„Bude to v pořádku. Nestarej se,“ špitla jsem sotva slyšitelně a rychle jsem vyklouzla z komnaty.